

CICÉRON *Tusculanes*, II, paragraphes 62-63

Action, douleur et gloire

Paradoxe philosophique : l'orateur et homme d'État bien connu, endeuillé par des chagrins personnels (mort de sa fille, échec de son deuxième mariage, disgrâce politique), médite sur la valeur de la souffrance : en quoi sert-elle la gloire du Sage ?

(62) Omninoque omnes clari et nobilitati labores continuo fiunt etiam tolerabiles. Videmusne apud quos eorum ludorum qui gymnici nominantur magnus honos sit, nullum ab iis qui in id certamen descendant devitari dolorem ? apud quos autem venandi et equitandi laus viget, qui hanc petessunt, nullum fugiunt dolorem. Quid de nostris ambitionibus, quid de cupiditate honorum loquar ? quae flamma est, per quam non cucurrerint ii qui haec olim punctis singulis colligebant ? Itaque semper Africanus Socraticum Xenophontem in manibus habebat, cujus in primis laudabat illud, quod diceret eosdem labores non aequae graves esse imperatori et militi, quod ipse honos laborem leviolem faceret imperatorium.

(63) Sed tamen hoc evenit ut in vulgus insipientium opinio valeat honestatis, cum ipsam videre non possint. Itaque fama et multitudinis iudicio moventur, cum id honestum putent quod a plerisque laudetur. Te autem, si in oculis sis multitudinis, tamen ejus iudicio stare nolim nec, quod illa putet, idem putare pulcherrimum. Tuo tibi iudicio est utendum ; tibi si recta probanti placebis, tum non modo tete viceris, quod paulo ante praecipiebam, sed omnes et omnia.